Asianro
HY/222/00.13.00/2021

10.2.2021

Eduskunta/Talousvaliokunta

Viite: Talousvaliokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta (Asia: HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi)

Helsingin yliopiston lausunto

Helsingin yliopisto pitää olennaisena, että y**liopistollisen sairaalan rooli ja tehtävät määritellään lainsäädännössä koko maata koskien yhdenmukaisin perustein.** Yliopisto viittaa yksityiskohtaisten lainmuutosten osalta syyskuussa 2020 antamassaan lausunnossa esitettyihin pykäläkohtaisiin muutoksiin. Yliopisto viittaa myös yliopistollisten sairaanhoitopiirien ja lääketieteen alan koulutusta antavien yliopistojen lausuntoon Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportista 17.2.2020.

Hallituksen esityksen 241/2020 lausuntopalautetta koskevassa osiossa todetaan ”Yliopistosairaaloiden osalta lausunnoissa esitettiin esitysluonnoksen täydentämistä säännöksillä yliopistosairaaloiden asemasta, tehtävistä ja yhteistoiminnasta yliopistojen kanssa, yliopiston osallistumisesta yliopistollisen sairaalan hallintoon sekä yliopistollisten tehtävien ylläpitämiseen liittyvän rahoitustarpeen huomioimista joko tarvekriteereissä tai erillisrahoituksena.” Palautteen perusteella on täydennetty hyvinvointialueen hallintosääntöä koskevaa säännösehdotusta siten, että yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen hallintosäännössä on mahdollista antaa lääketieteellistä koulutusta antavan yliopiston nimetä edustajia hyvinvointialueen toimielimeen. Tätä esitettyä muutosta ei voi pitää riittävänä. Esityksessä ei tarkemmin perustella, miksi lausuntopalautteessa ja aiemmissa yhteyksissä tehtyjä ehdotuksia ei pidetty tarpeellisina lisätä esitykseen.

Kun sote-uudistuksen yhteydessä kumotaan nykyinen erikoissairaanhoitolaki, tulee relevantit säännökset erikoissairaanhoitolaista siirtää ajantasaistettuna muuhun lainsäädäntöön.

Laissa tulisi säätää mm. seuraavista asioista;

1. yliopistosairaalan hallintoon tulee yliopiston osallistua sovitulla tavalla
2. yliopistosairaalan ja yliopiston välille tulee tehdä sopimus, jossa sovitaan yhteistyöstä
3. yliopistosairaalalla ja yliopistolla tulee olla yhteistä henkilöstöä, yhteisiä resursseja ja yhteisiä yksiköitä sovitulla tavalla
4. yliopistosairaalan tehtävänä on muun ohella harjoittaa tutkimusta

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

PL 4 (Yliopistonkatu 3), 00014 Helsingin yliopisto
Puhelin +3582941 911*, www.helsinki.fi/yliopisto

PB 4 (Universitetsgatan 3), FI-00014 Helsingfors universitet
Telefon +3582941 911*, www.helsinki.fi/universitetet

P.O. Box 4 (Yliopistonkatu 3), FI-00014 University of Helsinki
Telephone +3582941 911*, www.helsinki.fi/university

5. yliopistosairaalan ja yliopiston väliseen, perustehtävään liittyvään tutkimus-ja opetusyhteistyöhön ei sovelleta hankintalakia

Perustelut:

1. Yliopistosairaalan määrittelyssä on kyse myös yliopiston roolista yliopistosairaalan hallinnossa. Nykyisin yliopistolla on oikeus erikoissairaanhoitolain 25 §:n mukaisesti nimetä kaksi jäsentä sairaanhoitopiirin valtuustoon 10 % ääniosuudella ja kaksi hallitukseen. Suomen yliopistolliset sairaanhoitopiirit ja yliopistot, joissa on lääketieteellinen tiedekunta tai vastaavaa yksikkö, haluavat kiinnittää sosiaali- ja terveysministeriön huomiota siihen, että kansainvälisissä yliopistosairaalan kriteereissä yliopiston edustus yliopistosairaalan hallinnossa on yksi yliopistosairaalan tunnusmerkki. Esimerkiksi yhdysvaltalaisessa Joint Commission – akkreditaatiossa, joka on pääosassa osavaltioita edellytyksenä Medicare- ja Medicaid – ohjelmiin pääsylle, on edellytyksenä yliopistosairaalaksi rekisteröitymiselle se, että ”The applicant hospital is organizationally or administratively integrated with a medical school”. Vastaavasti esimerkiksi NHS:n piirissä yliopistosairaalan nimityksen käyttäminen edellyttää muun ohella ”Board membership of a non-Executive Director from the Faculty”. Olisi tärkeää, että myös suomalaiset yliopistosairaalat vastaisivat rakenteiltaan ulkomaisia verrokkejaan.

2. Tarvetta olisi myös selkeyttää **yliopistosairaalan roolia yliopiston ensisijaisena kumppanina opetuksen ja tutkimuksen edellytysten luomisessa**. Rooli perustuu nyt terveydenhuoltolain yksittäisiin säännöksiin. Näitä ovat mm. terveydenhuoltolain 60 § koskien lääkärin peruskoulutuksen koulutuskorvauksia, terveydenhuoltolain 61 § yliopistollisen sairaanhoitopiirin velvoitteista yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoituksen koordinoinnissa ja myös terveydenhuoltolain 65 § koskien yliopiston oikeutta käyttää yliopistollisen sairaalan tiloja opetuksen ja tutkimuksen tarpeisiin. Käytännössä monilla erityisvastuualueilla opetusta ja tutkimusta on hajautettu myös yliopistosairaalan ulkopuolelle. Yliopistosairaala koordinoi kuitenkin myös tällöin kokonaisuutta ja varmistaa suhteessa yliopistoon sen, että edellytykset lääketieteelliselle tutkimukselle ja opetukselle ovat olemassa. Yliopisto päättää myös tällöin itsenäisesti, missä se antaa opetusta, mutta selkeä sääntely tältäkin osin varmistaa paremmin yliopiston perustehtävän toteutumisen.

3. Konkreettinen tarve erillissääntelylle on ensinnä yliopiston ja yliopistosairaalan yhteisten tehtävien osalta, joista nykyisin on säädetty erikoissairaanhoitolain 28 §:ssä. Yliopiston **lääketieteellisen tiedekunnan henkilöstöllä on lähtökohtaisesti kaksi samanaikaista palvelussuhdetta eli toinen yliopistoon ja toinen sairaalaan**. Yliopiston palvelussuhde on välttämätön opetustehtävien hoitamiseksi, koska esimerkiksi professoreita ei voi olla muualla kuin yliopistolain tarkoittamissa yliopistoissa. Vastaavasti palvelussuhde sairaalaan on välttämätön potilashoitoon osallistumiseksi, koska ilman palvelussuhdetta tutkija on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n 2 momentin tarkoittaman sivullisen asemassa, eikä hänelle voida antaa potilashoitoa koskevia tietoja. Yhteinen palvelussuhde käytännössä toteutuu esimerkiksi siten, että yliopisto täyttää professorin tehtävän siitä annettujen määräysten mukaisesti (yliopistolaki 33 § ja yliopiston johtosääntö), sairaalan edustajat osallistuvat valintaprosessiin esimerkiksi lausuntomenettelyn kautta ja professorin tehtävään valittu valitaan prosessin jälkeen sairaalan ns. sivuvirkaan sitä haettavaksi julistamatta. Tämä viimeksi mainittu on poikkeus kunnallisen viranhaltijalain 2 luvun 4 §:n erittäin vahvasta pääsäännöstä, jonka mukaan virkasuhteeseen ottaminen edellyttää julkista hakumenettelyä, jollei laissa jäljempänä toisin säädetä. Erillissääntely on välttämätöntä yhteisten palvelussuhteiden mahdollistamiseksi.

4. Yliopistollisen sairaalan tehtävät ja vastuut liittyvät erityisosaamisen, opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tuottamaan hoidon laadun sekä potilasturvallisuuden ylläpitoon ja parantamiseen. **Yliopistollisille sairaaloille on asetettu suoranaisia velvollisuuksia lääkäreiden perusopetuksen ja erikoislääkärikoulutuksen tuottamisessa**. Erityisesti tarvitaan lakiin kirjaus siitä, että **yliopistollisella sairaalalla on velvollisuus tehdä tieteellistä tutkimusta**. Nyt tällainen suoranainen velvoite puuttuu, mikä vaikeuttaa yliopistosairaalassa tutkimusta tekevien tutkijoiden rahoituksen hakemista ja saamista. **Yliopistosairaaloiden tulee olla tutkimuslaitoksia**, jotta nyt ne olisivat hakukelpoisia esim. Suomen Akatemian Lippulaiva yms. hauissa. Valtion tutkimusrahoituksen vähentyessä on muun ulkopuolisen tutkimusrahoituksen osuuden kasvettava merkittävästi, mikäli jatkossakin halutaan kehittää ja tutkia, jotta potilaiden hoito olisi jatkossa entistäkin korkeatasoisempaa.

5. Konkreettinen tarve erillissääntelylle olisi myös yliopistosairaalan ja yliopiston keskinäisten taloudellisten suhteiden osalta koskien asianomaisten perustehtävänä olevan lääketieteellisen tutkimuksen ja opetuksen toteuttamista. Kummallakin osapuolella on tutkimukseen liittyviä resursseja kuten tiloja, laitteita ja myös henkilöstöä etenkin tutkimuksen tukipalveluissa. Olisi erittäin tarpeellista, että osapuolet voisivat asettaa kyseisiä resursseja toisen osapuolen käyttöön esimerkiksi tila- ja laitevuokrana, palvelumyyntinä tai mahdollisesti henkilöstön vuokrauksena ilman, että kyse on julkisesta hankinnasta tai markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta. Yhteistyötä voi perustella julkisista hankinnoista annetun lain 2 luvun 16 §:ssä kuvatulla horisontaalisella yhteistyöllä, mutta hankintalaki asettaa myös tälle rajoituksia. **Erillinen sääntely parantaisi olennaisesti yliopiston ja yliopistosairaalan yhteistyön ja tätä kautta tutkimus- ja opetustoiminnan edellytyksiä.**

Sari Lindblom Rehtori

Tämä asiakirja on allekirjoitettu

Asian HY/222/00.13.00/2021 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja	Todennus
Sari Lindblom 10.02.2021 11:38:21	**Shibboleth** 10.02.2021 11:38:17